

MESLEK NEDİR? MESLEK SEÇİMİ NEDİR?

TEMEL EĞİTİM SONRASI KARIYER DANIŞMANLIĞI PROJESİ BİLGİLENDİRME BÜLTENLERİ

1. MESLEK NEDİR?

Meslek; kişilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve insanlara yararlı hizmet veya mal üretebilmeleri için belli bir eğitim sürecinden geçerek kazandıkları bilgi ve

becerilere dayalı, kuralları belli olan iş olarak tanımlanmaktadır.

Meslek, yaşamın önemli bir bölümünü kapsayan ve yaşam kalitesini etkileyen bir unsurdur. Bu nedenle doğru meslek seçimi ve süreçleri konusunda bilgi sahibi olmak gelecekteki yaşam biçiminin belirlenmesi açısından önemlidir.

Meslek sahibi olmanın temelinde aşağıdaki faktörler yatar:

- Gizli güçleri geliştirme (Kendini gerçekleştirme)
- Psikolojik doyum (Takdir edilme, mutlu olmak)
- Sosyal gereksinim (Sosyal ilişkiler kurma)
- Ekonomik kazanç

2. MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİ

Mesleki gelişim süreci bireyin içinde bulunduğu yaşın gelişim özelliklerine göre çeşitli evreler halinde yaşanır. Mesleki gelişim bir ömür boyu sürer fakat yaşamın ilk yıllarında daha yoğun yaşanır. Bu evreleri birlikte inceleyelim:

Uyanış ve farkında olma evresi okul öncesi dönem ile ilkököl dönemi kapsar. 5-12 yaş arasında diyebileceğimiz bu dönemde çocuk mesleklerin varlığını fark ederken bu mesleklerin gerektirdiği ilgi ve yetenekler konusunda az da olsa farkındalıklar kazanmaya başlar. Bu dönemin bilgi kaynağı aile ve okul olduğundan bu farkındalıklar da merakla sınırlıdır.

Meslekleri keşfetme ve araştırma evresi 12-15 yaş arası yani bireyin ortaokul dönemini kapsar. Birey bu dönemde mesleklerin ortak yönlerini keşfeder ve mesleklerin gerektirdiği niteliklerin farklılıklarını anlar. Bu dönemde meslekleri keşfetme, inceleme ve araştırma çabası söz konusudur. Bu dönemde birey ilgi duyduğu meslekleri araştırmaya başlar, meslek seçiminde yeteneklerin rolünü

Hangi Mesleği Seçmeliyim ?

kavrar. Fakat mesleklere olan bu ilgi daha popüler nedenlere dayalıdır. Lise seçim sürecini de kapsayan bu dönem yoğun derecede meslek araştırma ve tanıma evresi olarak da bilinir.

Karar verme evresi ise 15-18 arası yani lise dönemidir. Bu

dönemde birey artık kendi özelliklerinin çoğunun farkına varmıştır. Buna göre kendisi ile meslekler arasında ilişki kurmaya başlamıştır. Geleceğe yönelik idealler oluşturan birey mesleğe yönelmeye ve mesleğe yönelik adımlar atmaya başlamıştır.

Hazırlık evresi olarak tanımlayabileceğimiz dördüncü evre 18-23 yaş arasını kapsar. Bu dönemde birey okul hayatı ve yaptığı etkinliklerle mesleğe hazırlanmaya başlar. Meslekle ilgili beceriler geliştirmeye, bilgi birikimi oluşturmaya ve o alanda mesleki tutumlar geliştirerek mesleği icra etmeye hazır duruma gelir. Bu dönemde yine mesleği ile ilgili iş arama sürecine girer ve mesleki kariyer planını oluşturur.

İşe yerleştirme evresi mesleki gelişim sürecinin son evresidir. Bu evrede artık birey iş dünyasında kendine bir yer bulur ve mesleği icra etmeye başlar. Mesleği icra etmek mesleki gelişim sürecini sonlandırmaz, mesleki gelişim ömür boyu devam eder. Meslekte ilerleme ve iş dünyasında statüsel olarak kendine yer edinme bu evrenin en temel özelliklerindedir.

3. MESLEK SEÇİMİ NEDİR?

Meslek seçimi; kişinin var olan meslekler içinden, yapabileceğine inandığı, kendisine maddi ve manevi kazanç sağlayacağını düşündüğü mesleğe yönelmesidir. Kişinin herhangi bir mesleğe yönelmesini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bunlar:

▲ Kişinin geleceğe yönelik hayalleri, istekleri

▲ Kişinin cinsiyeti, fiziksel ve psikolojik özellikleri

▲ İlgiler, yetenekler ve zekâ

▲ Akademik başarı

▲ Öğretmenlerin, öğrencinin yetenek ve ilgilerine ilişkin görüşleri

▲ Arkadaş çevresinin düşünceleri

▲ Ailenin beklentileri, birey hakkındaki düşünceleri

- ▲ Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi
- ▲ Çevrenin etkisi
- ▲ Teknolojik, sosyal, kültürel ve endüstriyel gelişmeler
- ▲ Mesleğin toplumdaki konumu ve mesleğe olan talep
- ▲ Mesleğin gelir düzeyi
- ▲ Mesleğin eğitim ve kariyer imkânları
- ▲ Ülkenin ekonomik yapısı, iş bulma olanakları vb.

4. MESLEK TANIMA KRİTERLERİ

Meslek seçiminden önce meslekleri tanımaya yönelik aşağıdaki sorulara cevap bulmanız önemli ve gereklidir.

- ▲ Mesleğe sahip olmak için gereken özellikler (yetenekler, ilgiler, fiziksel, psikolojik ve kişilik özellikleri vb.)
- ▲ Mesleğin gerektirdiği eğitim (Mesleki ve teknik eğitim, sertifika ve yeterlilik eğitimleri, üniversite eğitimi, dil eğitimi vb.)
- ▲ Mesleğin çalışma ortamı (Çalışma yeri, saati) ve çalışma biçimi (gece-gündüz çalışma, nöbet tutma, evden uzun süreli ayrılma gerekliliği vb.)
- ▲ Mesleğe giriş koşulları (Mesleki yeterlilik sınavları)
- ▲ Meslekte ilerleme ve iş bulma olanakları
- ▲ Mesleğin olumlu ve olumsuz yönleri
- ▲ Kazanç durumu vb. birçok faktör hakkında bilgi sahibi olmayı gerektirir.

5. MESLEK SEÇİMİ ve LİSELER ARASIDAKİ İLİŞKİ

Meslek seçimi ile lise seçimi arasında tamamen belirleyici olmasa da güçlü sayılabilecek bir ilişki söz konusudur. Temel eğitimin son sınıfında

olan bir öğrenci yerleşeceği okulları tercih ederken bir anlamda ileride seçeceği mesleğe de bir adım yaklaşmış olur.

Gelecekte planladığınız mesleğe uygun lise eğitimi almak önemli bir husustur. Bilindiği üzere birçok meslek için alt yapı eğitimleri veren lise türleri vardır. Bunların başında Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri gelmektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde 10. sınıfta meslek alanı, 11. sınıfta meslek seçimi yapılmaktadır. Makine teknolojilerinden, bilişime, aşıklıkta seramiğe birçok meslek alanında eğitim verilmektedir. Meslek eğitimine lise aşamasında başlamak isteyen öğrenciler için Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri özellikle mesleğini belirlemiş öğrenciler için doğru bir lise tercihi olmuş olur. Bunun yanı sıra yine meslek eğitimini lise aşamasında almak isteyen öğrenciler için meslek eğitim merkezleri de önemli avantajlar sunar.

Seçilecek lise türü kariyer planlaması için önemli bir adımdır. Lise türü, ÖSYM'nin yaptığı Yükseköğretime Geçiş

Sınavı (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavları (LYS) sonrasında meslek eğitiminin alınacağı önlisans, açıköğretim ve lisans programlarına yerleşmek için çeşitli avantajlar sağlar.

Örneğin 2016 ÖSYS kılavuzuna göre

Teknoloji Fakülteleri, Sanat ve Tasarım Fakülteleri, Turizm Fakültelerine Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri öğrencilerine ayrılan kontenjanlarına (M.T.O.K) sadece Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi alan/dallarından mezun olan öğrenciler yerleştirilir. Öğrenciler ÖSYM tarafından yapılan YGS ve LYS sınavlarından yeterli puan aldıklarında Yükseköğretim Lisans Programlarına tercihleri doğrultusunda yerleştirilir.

Yine, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenciler, istedikleri takdirde bitirdikleri programın devamı niteliğinde veya buna yakın programların uygulandığı, öncelikle kendi Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi (METEB) içindeki, daha sonra da bölgesi dışındaki meslek yüksekokulu ve açık öğretim ön lisans programlarına sınavsız olarak yerleştirilmektedir. METEB, bir veya daha fazla meslek yüksekokulu ile öğretim programları bütünlüğü ve devamlılığı içinde ilişkilendirilmiş mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarından oluşan eğitim bölgesidir.

Bir örnek daha verirsek Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencileri sınavsız geçiş hakkıyla 2 yıllık ilahiyat ön lisans programlarına yerleşebilmektedirler.

Görüldüğü gibi seçilecek lise ile gelecekte tercih edilecek meslek arasında önemli bir ilişki söz konusudur. Bu nedenle temel eğitimde öğrenciler hem lise türlerini hem de meslekleri tanımalıdır.

Kariyer planı yaparken uzaktan yakına düşünerek basamak basamak değerlendirme yapılmalıdır. Öncelikle öğrenci kendi ilgi ve yeteneklerini ve meslekleri tanımalıdır.

Kendi ilgi ve yetenekleri ile mesleğin özellikleri arasında ilişki kurarak kabaca yatkınlığı olan meslek gruplarını belirlemelidir. Diyelim ki bir 8. sınıf öğrencisi bu değerlendirmeyi yaparak gelecekte iktisat, işletme ve ekonometri gibi mesleklere yatkınlığı olduğuna karar verdi. Bu aşamadan sonra öğrenci bu mesleklere ulaşmak için uygun olan lise türlerini belirlemelidir. Bu mesleklere birçok lise türünden ulaşabilir fakat Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri başka avantajlar sunar. Bu lise türü bu mesleklerle ilişkili olan ticaret, dış ticaret, muhasebe, bilgisayarlı muhasebe gibi altyapı eğitimi vermektedir.

Diyelim ki öğrenci mesleki ve teknik Anadolu lise türünde karar kıldı. Bu durumda öğrencinin yapması gereken şey bu lise türündeki okulları tanıyarak doğru okula karar vermektir. Öğrenci artık hedefini belirlediği için buna yönelik merkezi ortak sınav hazırlıklarını yapmalıdır. Bu sistem bu öğrencinin uzaktan yakına sistemi ile doğru bir kariyer planı yaptığını gösterir.